

Κύρνον, δηλαδή πρὸς ὄλους τοὺς ἀνθρώπους. Ἐτσι ἡ ποιήσις τοῦ Θεόγνιδος —λέγει ὁ Καραγιώργος εὐστόχως— μεταβάλλεται εἰς σοφίαν καθοδηγοῦσαν καὶ προάγουσαν εἰς διαμόρφωσιν βίου ἀγαθοῦ καὶ διαδίδουσαν τὰς ἄλλας τὰς ἀρετὰς. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐνοποιεῖ ἡ σοφία τὰς ἄλλας ἀρετὰς ὡς εἰδικὰς περιπτώσεις τῆς γενικῆς αὐτῆς ἀρετῆς, τῆς κορυφαίας καὶ ἡ θεώρησις τῆς ἀρετῆς εἰς τὰς ἐλεγείας τοῦ Θεόγνιδος ἀποτελεῖ σημαντικὸν βῆμα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς Σοφιστικῆς καὶ τῆς Σωκρατικῆς ἀττικῆς φιλοσοφίας. Ἡ μελέτη τοῦ Καραγιώργου ἀποτελεῖ εὐπρόσδεκτον ὄργανον νέων ἀντιλήψεων εἰς τὴν ἔρευναν τῆς πορείας τῆς σκέψεως κατὰ τὴν προκλασικὴν ἐποχὴν.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

Essays in Ancient Greek Philosophy, Volume Two Edited by John P. Anton, Professor of Philosophy University of South Florida and Anthony Preus Professor of Philosophy State University N.Y., Binghamton. State University of New York Press, Albany, 1983, σσ XXV + 541.

Ὁ Δεύτερος οὗτος τόμος τῶν Δοκιμίων, διὰ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν Φιλοσοφίαν ἐξεδόθη ὑπὸ τῶν καθηγητῶν τῆς φιλοσοφίας John Anton καὶ Anthony Preus ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ 1983. Περιλαμβάνει ἀνακοινώσεις τῶν καθηγητῶν John Ferguson, James H. Leshner, Jackson P. Hershbell, Alexander P.D. Mourelatos, David J. Furley, Margaret E. Reesor, Arthur W.H. Adkins, Z. Philip Ambrose, Eric A. Havelock, Robert S. Brumbaugh, Diskin Clay, L.A. Kosman, C.C.W. Taylor, Gerasimos Santas, Edward M. Galligan, Robert G. Turnbull, William W. Fortenbaugh, Theodore Tracy, Anthony Preus, David Keyt, Chung-Hwan Chen, David E. Hahm, David Konstan, John N. Rist, Josiah B. Gould, Richard T. Wallis, Hohn M. Dillon, αἵτινες ἐγένοντο κατὰ καιροὺς (1968-1979) εἰς τὴν ἐταιρείαν διὰ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν (Society for Ancient Greek Philosophy) καὶ ἐδημοσιεύθησαν τότε εἰς τὰ διάφορα ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ (εἰς ἕκαστον δοκίμιον ἐνυπάρχει ἡ πλήρης ἀναφορὰ ὡς πρὸς τὸ περιοδικὸν ὡς καὶ τὸ Πανεπιστήμιον εἰς ὃ ἀνήκει ὁ ἐν λόγῳ καθηγητής).

Αἱ ἀνωτέρω ἀνακοινώσεις περιλαμβάνουν θέματα: 1) ἀνήκοντα εἰς τὸν χῶρον τῶν προσωκρατικῶν φιλοσόφων, ὡς ἡ ἐννοία «Δίνος» καὶ «δίνη» σχέσιν ἔχουσα πρὸς τὴν κίνησιν (πρβ. Heidel, W.A. «The Δίνη in Anaximenes and Anaximander: Classical Philology (1906)279-82). Ἐν συνεχείᾳ ἐν ἄλλῃ ἀνακοινώσει ἐξετάζεται τὸ πρόβλημα τοῦ σκεπτικισμοῦ τοῦ Ξενοφάνους καὶ δὴ τὸ ἀπόσπασμα 34 καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ σχέση τοῦ Ξενοφάνους πρὸς τὴν πρῶτον ἑλληνικὴν θρησκείαν· ἀκολουθεῖ ἀνακοίνωσις ὡς πρὸς τὸν Παρμενίδην καὶ τὸ πρόβλημα πρὸς τὴν ἀλήθειαν· ἀναλύεται τὸ ἀπόσπασμα 16 καὶ γενικῶς ἐκτίθενται σαφῶς καὶ εὐκρινῶς τὰ τῆς γνωσιολογίας τοῦ Παρμενίδου· ἐν συνεχείᾳ ἀκολουθοῦν μερικαὶ παρατηρήσεις ὡς πρὸς τὰς ἐννοίας «τὸ μὴ ὄν» καὶ τὸ «μηδὲν» ἢ οὐδὲν» καὶ μὲ κύρια στοιχεῖα τὰ Παρμενίδεια καὶ τὰ Πλατωνικά. Ἀκολουθεῖ ἡ ἀνακοίνωσις ὁ Ἄναξαγόρας ὡς πρὸς τὸν Παρμενίδην, ἀνάλυσις τῶν «ὁμοιομερῶν» τοῦ Ἄναξαγόρου καὶ σύγκρισις τούτου πρὸς τὸν Ζήνωνα καὶ Πλάτω-

να· αἱ ἀνακοινώσεις ὡς πρὸς τὸν Ἀναξαγόραν καὶ Ἐπίκουρον καὶ ἡ προέλευσις τῆς φιλοσοφίας τοῦ τελευταίου, καὶ τὰ περὶ Γοργίου (Ἑλένη ΒΙΙ καὶ Παλαμῆδης Β ΙΙ α) ὡς καὶ τὰ τοῦ Σωκράτους, Προδίκου καὶ τὰ περὶ Νεφελῶν τοῦ Ἀριστοφάνους· ἐνταῦθα κλείεται τὸ πρῶτον μέρος, τὸ ὁποῖον περιέχει θέματα τῆς προσωκρατικῆς φιλοσοφίας.

Ἐν τῷ δευτέρῳ κύκλῳ τῶν Πλατωνικῶν τὸ ὡς ὑπὸ τὸν τίτλον: Τὸ σωκρατικὸν πρόβλημα, ὡς καὶ μερικαὶ δευτερεύουσαι σκέψεις· ἡ ἀνωτέρω ἀσχολεῖται μὲ τὸ αἰνιγματικὸν πρόσωπον τοῦ Σωκράτους, ὡς διαφαίνεται εἰς τοὺς Πλατωνικοὺς διαλόγους ὡς καὶ εἰς τὰς «Νεφέλας» τοῦ Ἀριστοφάνους· ἀκολουθεῖ ἐργασία ἀναφερομένη εἰς χρονολογικὰς τοποθετήσεις Πλατωνικῶν διαλόγων καὶ ἐν συνεχείᾳ ὑπάρχει ἡ μελέτη ἀναφερομένη εἰς τὸν Πλατωνικὸν «Χαρμίδην» καὶ δὴ ἐπὶ τοῦ ὀρισμοῦ ὅτι ἡ σωφροσύνη ὡς ἡρεμία, ὡς ἡσυχία κ.λπ., ἐν συνεχείᾳ ἀκολουθεῖ ἡ ἐργασία ἐν σχέσει τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Πλατωνικοῦ Φαίδωνος ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν θέσιν ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι μία ἁρμονία· ἀκολουθεῖ ἐπίσης τὸ θέμα ἡ ἰδέα τοῦ Ἀγαθοῦ εἰς τὴν «πολιτείαν» τοῦ Πλάτωνος· τέλος ὁ Πλατωνικὸς κύκλος κλείει μὲ δύο ἀνακοινώσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία περιέχει τὴν ἐννοιαν τοῦ Λόγου, εἰς τοὺς Πλατωνικοὺς διαλόγους «Θεαίτητον» καὶ «Σοφιστήν», ἡ δὲ ἕτερα φέρει τὸν τίτλον: «Ἐπιστήμη» καὶ «Δόξα»: Σκέψεις τινὲς ἐπὶ θεμάτων τῶν ἐλατῶν καὶ τοῦ Ἡρακλείτου κατὰ Πλάτωνα.

Ὁ τρίτος κύκλος, περιλαμβάνει ἀνακοινώσεις ἐπὶ τῆς ψυχολογίας τοῦ Ἀριστοτέλους, ἐν συνεχείᾳ ἀκολουθεῖ ἐργασία, ἥτις ἀφορᾷ εἰς τὰς ἐννοίας «καρδία» καὶ «ψυχὴ» παρ' Ἀριστοτέλει ἐπιχειρεῖται εἶτα ἀνάπτυξις τοῦ ἀνωτέρω θέματος βιολογικῶς μὲ πρωταγωνιστὰς τὰς ἀνωτέρω ἐννοίας (πρβ. G.R.S. Harris, *The Heart and Vascular system in Ancient Greek Medicine*, Oxford University Press, 1973).

Ἀκολουθοῦν ἐν συνεχείᾳ αἱ ἐργασίαι: Τὸ «εἶδος ὡς κανὼν ἐν τῇ βιολογίᾳ τοῦ Ἀριστοτέλους, ἐργασία ἀναλύουσα τὰ περὶ «βίου θεωρητικοῦ καὶ πρακτικοῦ» παρ' Ἀριστοτέλει καὶ κλείεται ὁ Ἀριστοτελικὸς κύκλος διὰ τῶν ἀνακοινώσεων: ἡ ἀνάλυσις τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ μεταβολῆς ὡς καὶ ἡ θεωρία τοῦ Πλάτωνος περὶ υπερβατικῶν ἰδεῶν, ὡς καὶ τὸ «πέμπτον στοιχεῖον εἰς τὸ περὶ φιλοσοφίας ἔργον τοῦ Ἀριστοτέλους» εἰς δ' ὁ μελετητὴς δοκιμάζει «μίαν κριτικὴν ἐπανεξέτασιν τοῦ θέματος».

Ὁ τόμος περικλείει ἐπίσης τὰς ἀνακοινώσεις περὶ τῆς μεταριστοτελικῆς φιλοσοφίας, καὶ περιέχει προβλήματα τῆς ἐπικουρείου φυσικῆς μὲ κέντρον τὴν ἀτομικὴν φυσικὴν τοῦ Δημοκρίτου ἐν συνδυασμῷ μάλιστα ἰδιαιτέρως πρὸς ἐννοίας τῆς μηχανικῆς· ἡ ἔρευνα ἔχει καὶ ἱστορικὸν χαρακτήρα, διότι μνημονεῖ παραπλησίαις ἐννοίας καὶ ἄλλων ἐποχῶν· ἐν συνεχείᾳ ἀκολουθεῖ ἡ ἀνακοίνωσις ἡ ὁποία ἀφορᾷ εἰς τὸν Ζήνωνα καὶ κυρίως τὴν ἠθικὴν τῶν Στωϊκῶν ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὰς ἐννοίας «τέλος» (σκοπός), «εὐδαιμονεῖν», «εὐροια βίου», «τελικὸν ἀγαθόν», «ποιητικὸν ἀγαθόν», «καθῆκον», «αὐτάρκεια», «ἀρετὴ» κ.ἀ.· πλὴν τοῦ Ζήνωνος ἐνυπάρχουν καὶ αἱ προσκείμεναι πρὸς τὰ τῆς ἠθικῆς καὶ αἱ συναφεῖς διδασκαλίαι Χρυσίππου καὶ Κλεάνθους κ.λπ.· ἀκολουθεῖ ἐν συνεχείᾳ ἡ ἐννοια τῆς Μοίρας ὡς ἔχει ἐν τῇ στωϊκῇ διδασκαλίᾳ (πρβ. Josiah Gould, *The Philosophy of Chrysippus*, New York Albany 1970) καὶ τὴν προέλευσιν ταύτης ὡς εἶχε παρὰ Πλάτωνι, Ἀριστοτέλει καὶ Ἐπικούρῳ· τέλος τὸ τέταρτον καὶ τελευταῖον μέρος κατακλείεται μὲ δύο ἀνακοινώσεις, ἡ μία ἐξετάζει τὸν Πλωτῖνον καὶ διάφορα φαινόμενα κυρίως τὰ «(Paranormal)» σχέσιν ἔχοντα μὲ τὴν ἀστρολογίαν, μαγείαν κ.λπ., ἡ δὲ ἕτερα τὰς ἐννοίας «Μετριοπάθεια» καὶ «ἀπάθεια». Ἐνταῦθα ὁ μελετη-

της έκθέτει μερικὰς σκέψεις αὐτοῦ διὰ τὴν «ὕστερον», ἠθικὴν τῶν Ἑλλήνων, βασιζόμενος εἰς τὰς δύο ἀνωτέρω ἐννοίας.

Γενικῶς εἰπεῖν αἱ ἀναφερόμεναι ἐργασίαι προῖόν κυρίως φιλολογικοῦ μόχθου, ἀκριβείας, καὶ ἐπιστημονικῆς τεκμηριώσεως, βασιζόμεναι ἐπὶ τῶν πηγῶν καὶ πλαισιούμεναι ὑπὸ τῶν ἐπιτευγμάτων τῆς νεωτέρας ἐρεῦνης προκαλοῦν τὴν ἔκφρασιν τῶν συγχαρητηρίων εἰς τοὺς ἐρευνητὰς οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τὴν «ἐταιρείαν διὰ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν» (Society for Ancient Greek Philosophy), ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐκδότας καθηγητὰς οἵτινες δὲν ἐφείσθησαν ἀσφαλῶς κόπων καὶ φροντίδων διὰ τὴν ἐπιτυχῆ παρουσίαν τοῦ παρόντος τόμου. Εἰς τοῦτον πλὴν τοῦ προλόγου, εἰς δὲ μνημονεύονται τὰ τῆς ἐν λόγῳ ἐταιρείας διὰ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν διατελεσάντων προέδρων γραμματέων κ.ἄ. ὡς καὶ τῶν περιοδικῶν εἰς ἃ ἐδημοσιεύθησαν κατὰ καιροὺς αἱ ἀνωτέρω ἀνακοινώσεις, ὑπάρχει ἐν τῇ εἰσαγωγῇ (Introduction) βραχεῖα τις περίληψις τῶν οἰκείων ἀνακοινώσεων· τέλος ἐν τῷ ἀνωτέρῳ τόμῳ πλὴν τοῦ πίνακος τῶν περιεχομένων ὑπάρχει πίναξ κυρίων ὀνομάτων καὶ πίναξ θεμάτων ὡς καὶ ἀναφερομένων χωρίων τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ πάντα ταῦτα, ὡς εἰκόσ, βοηθοῦν τὸν ἀναγνώστην διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ἐν λόγῳ ἔργου.

A.N. ΖΟΥΜΠΟΣ

Democrito e l'Atomismo Antico (Atti convegno internazionale - Catania 18-21 aprile 1979, a cura di Francesco Romano - Facoltà di Lettere e Filosofia. Università di Catania 1980, σσ. 606.)

Ὁ ἀνωτέρω τόμος «Ὁ Δημόκριτος καὶ ὁ Ἀρχαῖος ἄτομισμὸς» (πρόκειται περὶ τῆς θεωρίας τῶν ἀτόμων) περιλαμβάνει τὰ πρακτικὰ τοῦ Διεθνoῦς Συμποσίου, τὸ ὅποιον ἔλαβε χώραν εἰς τὴν πόλιν Κατάνια τῆς Ἰταλίας ἀπὸ 18ης ἕως 21ης Ἀπριλίου 1979 καὶ ἡ ἔκδοσις ἐγένετο ὑπὸ τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Πανεπιστημίου καὶ μάλιστα ὑπὸ τὴν φροντίδα τοῦ καθηγητοῦ Francesco Romano, μέλους τῆς ἐπιστημονικῆς οργανωτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου.

Ἐν ἀρχῇ ὁ καθηγητὴς Fr. Romano προλογίζει τὸν ἀνωτέρω τόμον, εὐχαριστεῖ τοὺς μετασχόντας ἐν τῷ συμποσίῳ ὡς καὶ τοὺς καθ' οἷονδὴποτε τρόπον ἐργασθέντας ἐν αὐτῷ διὰ τὴν ἐπιτυχῆ παρουσίαν τούτου καὶ πιστεύει ὅτι ὁ παρὼν τόμος δύναται νὰ ἐπαναπαυθῆ τρόπον τινὰ εἰς τὴν ἐννοίαν τῆς τριτογενείας (ἀπόσπ. B2 D-K) ἤτοι εἰς τὸ «εὖ λογιζέσθαι, εὖ λέγειν καὶ τὸ πράττειν ἃ δεῖ».

Ἐν συνεχείᾳ ἀκολοῦθοῦν τριάκοντα ἀνακοινώσεις (28 εἰς τὴν Ἰταλικὴν καὶ 2 εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν) τῶν: J. Ballack, H. Wismann, G.A. Ferrari, M. Gigante, G. Giannantoni, E. Berti, A. Capizzi, C. Rossitto, F. Romano, G. Casertano, A. Nontano, G.A. Lucchetta, M.C. Donnini Maccio, R. Müller, J. Fallot, D. Lanza, M. Isnardi Parente, F. Declava Gaizzi, A. Brancacci, M. Vegetti, G. Cambiano, M. Gigante - G. Indelli, F. Longo Auricchio - A. Tepedino Guerra, M. Gigante - T. Dorandi, A.M. Joppolo, L. Canfora, L. Bertelli, R. Lomrenti, C. Baffioni, C. Martello.